

10/4.1./18

24.5.2018

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 35/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan asiantuntijalausunto

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan tehtävänä on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa, joten asiantuntijalausunto keskittyy sukupuolten tasa-arvoon liittyviin näkökulmiin.

Asiakkaat

Uudistuksessa on huolehdittava, että nykyisen julkisen palvelun tehtävien siirtyessä markkinoille myös **erityisryhmien tarpeet otetaan tosiasiallisesti huomioon**. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys, joka on erityisesti miesten ongelma ja kytkeytyy myös syrjäytymiseen, vaatii jatkossakin palvelun tarjoajilta syvällistä perehtymistä asiakkaiden moninaiisiin tilanteisiin. Sama koskee muitakin erityisryhmiä, kuten maahanmuuttajanaisia, joiden työllisyysaste on huomattavasti maahanmuuttajamiehiä alhaisempi. Jos näiden erityisryhmien palvelut heikentyvät, voi esimerkiksi syrjäytymiskiarteessä olevien pääsy työmarkkinoille vaikeutua merkittävästi.

Uudistuksen yhteydessä on varmistettava, että yrityksillä on jatkossa velvollisuus palvella myös **vaativimpia ja vaikeimmin työllistyviä asiakasryhmiä**. Samoin tulee varmistaa, ettei asiakasryhmien sisällä tapahdu asiakkaiden valikointia. Julkisten palveluiden siirtäminen markkinoille ei saa tarkoittaa sitä, että osa asiakkaista jää kokonaan palveluiden ulkopuolelle.

Lisäksi uudistuksessa on varmistettava **moniammatillisen työn edellytykset ja palveluketjujen toimivuus**, kun alalle tulee uusia toimijoita.

Työllistämispalveluiden pyrkimyksenä tulee olla **koulutuksen ja työmarkkinoiden segregaaation purkaminen**. Nykyisessä laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta säädetään, että palvelua tarjottaessa ja kehitettäessä sekä siitä tiedotettaessa on aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta toteaa, että myös jatkossa maakuntien tekemissä palveluhankinnoissa, tulee aktiivisesti edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla. **Segregaaation purkamisen on oltava jatkossakin yksi työllistämispalveluiden tavoitteista.**

Henkilöstön asema

Esityksellä on huomattavia sukupuolivaikutuksia henkilöstön näkökulmasta. HE:ssä arvioidaan, että uudistus siirtäisi noin 75 % julkisen hallinnon nykyisiä kasvupalvelutehtäviä hoitavasta henkilöstöstä yksityiselle sektorille. Valtaosa nykyisestä henkilöstöstä on naisia. **Uudistus tulisi siten vaikuttamaan erityisesti naisten työsuhteisiin, niiden pysyvyyteen ja mm. palkkaukseen.** On todennäköistä, että kaikki nykyiset työntekijät eivät tule työllistymään yksityiselle sektorille.

Liikkeenluovutuksen ehdot koskevat nykyisiä työntekijöitä vain voimassaolevan sopimuskauden. Jos henkilöstön oletetaan tämän jälkeen siirtyvän yksityiselle sektorille tuottamaan palveluita, riskinä on paitsi

työttömyys, myös mahdollinen pakkoyrittäjäyys, kun uusia tuottajamarkkinoita synnytetään. Siirtymä valtion viranhaltijasta yrittäjäksi ei muutoinkaan ole mutkaton.

HE:n yleisperusteluissa on pyritty arvioimaan esityksen sukupuolivaikutuksia, mutta arvio on hyvin suppea, vaikka uudistuksella on merkittävä vaikutuksia ELY-keskusten ja TE-toimistojen henkilöstöön, joista suuri osa on naisia. Arvioissa todetaan, että vuoden 2016 tilastojen mukaan ELY- ja KEHA -keskuksissa työskentelevistä oli naisia noin 59 prosenttia, ja TE-toimistoissa työskentelevistä noin 80 prosenttia.

HE:n henkilöstövaikutuksia arvioivassa luvussa ei ole mainittu sukupuolta lainkaan.

Henkilöstövaikutusten osalta todetaan, että uusilla järjestelyillä voi olla merkittäviä vaikutuksia henkilöstön tehtäviin, palkkaukseen ja mahdollisesti myös työskentelypaikkaan, kun nykyisten ELY-keskusten, TE-toimistojen ja maakuntien liittojen tehtäviä ohjataan markkinoilla toteutettaviksi.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta toteaa, että **esityksen sukupuolivaikutuksia tulee tarkastella laajemmin, ja henkilöstövaikutuksia tulee tarkastella läpileikkaavasti sukupuolinäkökulmasta.**

Palveluiden hankinta

Jatkossa maakunta päättäisi itse markkina- ja kilpailutilanteen perusteella, millä tavoin palveluntuottajat valitaan. Uudistuksen yhteydessä olisi tärkeää vahvistaa maakuntien hankintaosaamista, jotta hankinnoissa voitaisiin ottaa huomioon myös sosiaalinen vastuullisuus. On tärkeää, että jatkossa maakunnissa voidaan tehdä esimerkiksi pienyrittäjiä tukevia hankintaprosesseja.

Lisäksi olisi varmistettava, että jatkossa myös palveluja tuottavilla yrityksillä on velvollisuus edistää tasa-arvoa. Nykyisessä laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta todetaan, että **palvelua tarjottaessa ja kehitettäessä sekä siitä tiedotettaessa on aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla.** Mikäli palvelu siirtyy markkinoille, myös palveluntuottajien olisi huolehdittava tasa-arvovelvoitteen toteutumisesta.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastotoiminta

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta toteaa, että **sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulma on valtavirtaistettava alueiden kehittämiseen ja rakennerahastotoimintaan.**

Tähän liittyen viranomaisten tasa-arvo-osaamista on vahvistettava maakuntatasolla ja huolehdittava, että tasa-arvonäkökulma on jatkossa kiinteästi mukana rakennerahastotoiminnassa. Rahoitusten jakautumista on seurattava myös tasa-arvonäkökulmasta.

Maakunnan järjestäjärooli

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunnon näkökulmat tulee ottaa huomioon **maakuntien kasvupalveluja koskevassa strategiassa.** Lisäksi pitää varmistaa, että kasvupalveluiden järjestämisestä vastaavalla taholla on riittävästi tietoa ja osaamista tunnistaa maakunnan eri asukasryhmien ja yritysten tarpeet ja odotukset ja käyttää kasvupalveluiden ohjaamisen välineitä tämän perusteella maakunnan asukkaiden ja elinkeinoelämän eduksi. Samoin on varmistettava, että **järjestäjätaholla on valmiudet arvioida jatkuvasti oman toimintansa ja järjestämiensä kasvupalveluiden sukupuolivaikutuksia.**